Konstitutionsutskottets betänkande 1983/84:9

om vilande förslag till ändring i riksdagsordningen

Vilande förslag

Riksdagen (KU 1980/81:21) antog våren 1981 såsom vilande förslag om ändring i RO:s regler beträffande *beslutsordningen vid lika röstetal* samt *reservation och röstförklaring i kammaren*. Förslagen innebär i korthet följande.

För det fall det uppstår lika röstetal vid huvudomröstning i kammaren gäller f. n. att talmannen skall ställa proposition på förslag om återförvisning av ärendet till utskottet. Om minst hälften av de röstande röstar för det, blir ärendet återförvisat. I annat fall avgörs ärendet med lottens hjälp (RO 5:6).

I en motion av Bertil Fiskesjö m. fl. (c) vid 1980/81 års riksmöte föreslogs att ett ärende, i vilket huvudomröstningen har gett lika röstetal, skall bordläggas till ett kommande sammanträde. Skulle också då lika röstetal uppkomma får riksdagen förfara på det sätt som nu gällande regler föreskriver då lika röstetal första gången uppkommit. Enligt motionen sker återförvisning f. n. oftast bara med syfte att möjliggöra en ny beslutsomgång när majoritetsförhållandena förhoppningsvis är annorlunda. Det är därför enligt motionen enklare att det ärende i vilket huvudomröstningen gett lika röstetal bordläggs till ett kommande sammanträde för förnyat beslut utan mellanliggande återförvisning.

Reservation eller röstförklaring får enligt gällande regler avges av ledamot omedelbart efter ett ärendes avgörande i kammaren (RO 5:9). I en annan motion av Bertil Fiskesjö m. fl. (c) vid samma riksmöte föreslogs att denna bestämmelse skulle avskaffas. Förslaget motiverades bl. a. med att den eller de som har en mot majoriteten avvikande mening har andra möjligheter att visa detta, t. ex. genom reservationer i utskottsbetänkandena, genom särskilda yrkanden i kammaren och genom inlägg i kammardebatterna.

Utskottet delade i båda frågorna motionärernas uppfattning och hemställde att riksdagen skulle ändra de berörda bestämmelserna i RO på det sätt som föreslagits. Reservation (s) förelåg i bägge fallen.

Regler om ändring av riksdagsordningen

Riksdagsordningen (RO) ändras antingen på samma sätt som grundlag, dvs. genom två likalydande beslut med mellanliggande val eller genom endast ett beslut, om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om beslutet. Tilläggsbestämmelse i RO beslutas dock i samma ordning som lag i allmänhet (RF 8:16–17).

Slutligt beslut i ärende angående grundlag skall fattas vid första riksmötet i valperioden. Uppskov till senare riksmöte i valperioden är dock möjligt (RO 5:12). Samma regler tillämpas när RO ändras i samma ordning som grundlag.

Konstitutionsutskottet skall till kammaren anmäla vilande beslut i ärende angående RO (RO 3:16). Till sådan anmälan skall utskottet foga yttrande i ärendet (RO 4:8).

Utskottet

Våren 1981 antog riksdagen som vilande vissa ändringar i RO:s bestämmelser om beslutsordningen vid lika röstetal. Ett första beslut fattades också om att avskaffa möjligheten att anmäla reservation eller avge röstförklaring efter ett ärendes avgörande i kammaren. Utskottet tillstyrker att dessa ändringar slutligt antas av riksdagen.

Utskottet hemställer

att riksdagen slutligt antar det i *bilaga 1* intagna vilande förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen.

Stockholm den 17 november 1983

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Nils Berndtson (vpk), Ove Eriksson (m), Birger Hagård (m), Sören Lekberg* (s) och Lars Ernestam (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

av Nils Berndtson (vpk)

Vid konstitutionsutskottets första behandling av de vilande förslag till ändring i riksdagsordningen som nu upptas för slutligt beslut saknade vpk representation i utskottet. Vid kammarbehandlingen stödde vi de socialdemokratiska reservanternas uppfattning, bl. a. beträffande reservation och röstförklaring i kammaren. Vi anser fortfarande att det kan finnas situationer då en reservation eller röstförklaring är motiverad. Då socialdemokraterna vid andra behandlingen av frågan inte vidhåller sin reservation har jag dock inte ansett det meningsfullt att nu framställa något yrkande.

Bilaga 1

Förslag till
Lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen[1]
dels att 5 kap. 9 § skall upphöra att gälla,
dels att 5 kap. 1 och 6 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	
1 §	
Utskotts betänkande skall före ärendets avgörande bordläggas vid två sammanträden med kammaren, om ej riksdagen på utskottets förslag beslutar att ärendet skall avgöras efter endast en bordläggning.	Utskotts betänkande skall före ärendets avgörande bordläggas vid två sammanträden med kammaren, om ej riksdagen på utskottets förslag beslutar att ärendet skall avgöras efter endast en bordläggning. *Bestämmelser om ytterligare bordläggning av utskottsbetänkande finns i 6 § andra stycket.*

Yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att lagförslag skall vila får framställas när utskottets betänkande över förslaget har anmälts i kammaren.

6 §

Uppkommer lika röstetal vid omröstning om vilket yrkande som skall vara kontraproposition, avgöres utgången genom lottning.

Är rösterna lika delade i huvudomröstning ställer talmannen proposition på förslag om återförvisning av ärendet till utskottet. Ärendet skall återförvisas om minst hälften av de röstande förenar sig härom. Beslutas ej återförvisning, avgör lotten vilken mening som skall vara riksdagens beslut.	Är rösterna lika delade i huvudomröstning *skall ärendet bordläggas. Uppkommer när ärendet ånyo behandlas lika röstetal vid huvudomröstning i ärendet* ställer talmannen proposition på förslag om återförvisning av ärendet till utskottet. Ärendet skall återförvisas om minst hälften av de röstande förenar sig härom. Beslutas ej återförvisning, avgör lotten vilken mening som skall vara riksdagens beslut.

Efter återförvisning upptages ärendet på nytt i sin helhet till avgörande i kammaren. Uppstår därvid åter lika röstetal vid huvudomröstning, skall lottning äga rum genast.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

[1] Riksdagsordningen omtryckt 1983:86.

minab/gotab Stockholm 1983 77228